

راه‌های عملی راه‌های عملی تقرب مذاهب و وحدت اسلامی

وحدت اسلامی و تقرب مذاهب آرمانی است که همه مصلحان امت اسلامی و طلایه‌داران بیداری اسلامی آن را سرلوحه اهداف و آرمان‌های خود قرار داده‌اند و در کتاب‌ها، مقالات و سخنرانی‌ها مردم را به در پیش گرفتن راه‌هایی برای تحقق آن دعوت می‌کنند.

شبکه اجتهاد؛ وحدت اسلامی و تقرب مذاهب آرمانی است که همه مصلحان امت اسلامی و طلایه‌داران بیداری اسلامی آن را سرلوحه اهداف و آرمان‌های خود قرار داده‌اند و در کتاب‌ها، مقالات و سخنرانی‌ها مردم را به در پیش گرفتن راه‌هایی برای تحقق آن دعوت می‌کنند.

البته توجه دادن مردم به ضرورت پیاده کردن این آرمان امری پسندیده است ولی این اولین گام در این مسیر تلقی می‌شود. آنچه دارای اهمیت بیشتری است، تدوین استراتژی و تبیین راهکارهای عملی وصول به این اهداف، و در مرحله بعد تلاش برای اجرایی ساختن راهبردها و پیاده‌سازی راهکارهاست. این مجال، فرصتی است برای بیان راهکارهای عملی تقرب مذاهب و وحدت اسلامی که تبلیغ و ترویج و توضیح آنها برای افکارعمومی ملت‌های مسلمان، وظیفه اسلامی همه رهروان مسیر وحدت و تقرب و تلاشگران در راه بیداری اسلامی است.

اول: راه‌های عملی تقرب مذاهب اسلامی

الف: راهکارهای آموزشی

۱- اصلاح کتاب‌های درسی: در کتاب‌های درسی مدارس رسمی، حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها به ویژه در دروس تاریخ، فقه، حدیث و تفسیر گاهی برخی موارد ضد تقرب مشاهده می‌شود. یکی از وظایف اولیای امور در این مراکز آموزشی، پاکسازی کتاب‌ها از موارد تفرقه‌انگیز و اختلاف‌افکن است.

وظیفه دوم آنها، گنجاندن موارد تقریبی و آشنا ساختن دانش‌آموزان، دانشجویان و طلاب به اصول وحدت و تقرب و لزوم در پیش گرفتن راه‌هایی است که اهداف فوق را تحقق می‌بخشد.

۲- تدوین کتاب‌های درسی مشترک: در حوزه‌های علمیه شیعه و سنی، برخی کتاب‌های درسی مشترک وجود دارد که بیشتر در زمینه ادبیات، منطق و فلسفه است. تدوین کتاب‌های مشترک در زمینه تفسیر، فقه، تاریخ و حدیث نیز از ضروریات تقرب بین مذاهب است.

۳- ایجاد کرسی مذاهب: در سطوح عالی آموزشی در حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها باید علوم و معارف مذاهب مختلف به وسیله اساتید معتقد به همان مذاهب تدریس شود تا دانشجویان و طلاب بدون واسطه از میراث علمی یکدیگر مطلع شوند.

۴- تدریس فقه، اصول، کلام، حدیث و تفسیر مقارن در مراکز آموزشی: این امر، کمک بسیار بزرگی به امر تقرب و شناخت بیشتر نقاط قوت و ضعف مذاهب خواهد کرد.

۵- تبادل استاد و دانشجو: حضور اساتید و دانشجویان مذاهب در حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌های سایر مذاهب، در ایجاد حس برادری، شناخت بیشتر از یکدیگر و ایجاد رابطه دوستانه و مستمر بین قشر نخبه جامعه مؤثر است و به امر تقرب کمک خواهد کرد.

۶- گسترش زبان عربی به عنوان زبان بین‌المللی و علمی جهان اسلام: به گونه‌ای که دانشجویان و طلاب بر ترجمه، کتابت و سخن گفتن به آن آشنایی کامل داشته باشند. در تاریخ گذشته ما این امر، رواج کامل داشته است و احیای آن در مراکز آموزشی جهان اسلام، امری ضروری و لازم برای تقرب مذاهب است.

۷- تأسیس مدارس مشترک: که دانشجویان و طلاب پیرو مذاهب مختلف، در کنار یکدیگر به امر تحصیل اشتغال داشته باشند، در تربیت نسلی تقریبی و آشنا به مذاهب گوناگون اسلامی و ایجاد حس برادری و پیوند قلبی بین آنها، کمک شایانی می‌کند.

۸- برگزاری اردوهای مشترک دانشجویی: به ویژه برای دانشجویان و طلاب علوم دینی که در آینده هدایت جامعه اسلامی را برعهده دارند. این اردوها در تربیت نسلی تقریبی و منعطف در برابر پیروان سایر مذاهب نقشی بسیار مثبت دارند.

۹- دیدار دسته جمعی دانشجویان و طلاب علوم دینی از مناطقی که پیروان سایر مذاهب در آن زندگی می‌کنند: مخصوصاً از مدارس و دانشگاه‌های آنها و آشنایی با آداب، رسوم و فضای حاکم بر محیط‌های دینی آن مناطق. در این دیدارها افراد، نقاط مثبت و منفی رفتارهای خود از دید طرف مقابل و موارد تنش‌زا و مبهم آن را که موجب سوءتفاهم و حساسیت طرف مقابل می‌شود، درمی‌یابند و تلاش در اصلاح آن خواهند کرد. آنها نقاط مثبت طرف مقابل را نیز فرامی‌گیرند.

ب: راهکارهای پژوهشی

عرصه تحقیق و پژوهش از مهمترین عرصه‌های تقرب مذاهب است. پژوهش در امر تقرب و تألیف کتاب‌های مناسب و ماندگار، مواد تقریبی لازم را در اختیار نسل‌های حال و آینده قرار می‌دهد و پژوهشگران مسلمان را از منابع کافی در این زمینه برخوردار خواهد

کرد. راهکارهای زیر در این عرصه مناسب به نظر می‌رسد:

۱- تدوین فقه، اصول، تفسیر، ... مقارن و مقایسه‌ای بین مذاهب اسلامی: این امر سنت حسنه‌ای بوده که اندیشمندان مثل شیخ طوسی، ابن‌رشد اندلسی، شیخ طبرسی و... در گذشته انجام داده‌اند. امروزه نیز این سنت علمی به تدریج در جوامع شیعه و سنی رواج پیدا می‌کند.

۲- تدوین روایات مشترک بین مذاهب اسلامی: احادیث رسیده از پیامبر اکرم(ص) که توسط پیروان مذاهب سنی و اباضی نقل شده است، با احادیث نقل شده از طریق ائمه اطهار علیهم‌السلام در کتب روایی شیعه اثنی‌عشری، زیدیه و اسماعیلیه، وجوه مشترک فراوان و بسیار دارند که تا به حال مورد غفلت قرار گرفته‌اند. جمع‌آوری و تدوین روایات مشترک در همه مذاهب، رهروان راه تقریب را به هدف والای خویش نزدیک می‌سازد. در این زمینه مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی با همت والای خود ده‌ها جلد کتاب سودمند و قابل استفاده منتشر ساخته است.

۳- تدوین کتاب راویان مشترک: بسیاری از رجال حدیث که روایات معصومین علیهم‌السلام را نقل کرده‌اند افراد مورد وثوق فرق مختلف اسلامی بودند. این رجال گاهی شیعه بوده‌اند که اهل سنت به آنها اعتماد کرده‌اند و گاهی اهل سنت بوده‌اند و مورد اطمینان و وثوق شیعه قرار گرفته‌اند. این امر نشانگر روابط محکم علمی بین مذاهب در جوامع علمی آنها بوده است. جمع‌آوری اسامی این رجال، شرح حال آنها، روایات نقل شده از سوی آنها و... امری ضروری در راه تقریب مذاهب است.

۴- انجام طرح‌های پژوهشی مشترک بین دانشمندان مذاهب اسلامی: پاسخگویی به نیازهای علمی و پژوهشی دوران معاصر، امری است که انجام آن توسط دانشمندان یک مذهب خاص دشوار به نظر می‌رسد؛ چراکه تحولات جوامع در عرصه‌های مختلف به سرعت صورت می‌گیرد. از این رو، همکاری دانشمندان و استفاده از منابع مختلف علمی تمامی مذاهب، برای انجام پروژه‌های تحقیقاتی بزرگ، گامی اساسی در راه تقریب مذاهب است.

انجام طرح‌هایی مثل تدوین دائرةالمعارف اقتصادی اسلامی، دائرةالمعارف قضایی اسلامی، علوم قرآنی، نظریات فقهی درباره مسائل مستحدثه، تفاسیر موضوعی و تخصصی درباره قرآن، پاسخگویی به شبهات وارد شده از سوی دشمنان اسلام و... از مواردی است که در این راستا پیشنهاد می‌شود.

ج: راهکارهای علمی و فرهنگی

۱- گسترش اصل اجتهاد: اصل اجتهاد از صدر اول اسلام مورد تشویق اولیای دین بوده است و تا قرن‌ها همه مذاهب به آن عمل می‌کردند، ولی با تأسف بسیار از قرن هفتم هجری این اصل توسط برخی حکام و سیاستمداران در تعدادی از مذاهب تعطیل شد؛ ولی مذهب شیعه و اباضی همچنان به آن عمل کرده است.

امروزه تقریباً تمامی اندیشمندان و متفکران مذاهب به لزوم احیای آن پی برده و به آن عمل می‌کنند. یقیناً این تحول علمی در صورتی که فراگیر شود آثار مثبت در همه علوم اسلامی از جوانب مختلف از جمله تقریب مذاهب خواهد داشت.

۲- شرکت در کنفرانس‌ها، بازدید از مراکز علمی، حوزه‌ها و دانشگاه‌های مذاهب مختلف.

۳- پای‌بندی به اصل گفت‌وگوی منطقی، علمی و تخصصی همراه با رعایت اصول و ضوابط آن.

۴- احترام به مذاهب یکدیگر و عدم اسائه ادب به مقدسات

۵- برداشتن سب، لعن، تکفیر، تبذیر و تفسیق پیروان مذاهب نسبت به یکدیگر.

۶- دیدارهای متبادل و برادرانه بین علما و پیشوایان مذاهب.

۷- انتشار کتب، مقالات و موارث علمی تقریبی مذاهب در جوامع اسلامی: یکی از آثار مثبت و پربرکت دارالتقریب بین المذاهب الإسلامية که در سال ۱۳۶۶ قمری در مصر تأسیس شد، انتشار کتاب‌های شیعه در جوامع سنی مذهب بود؛ البته بسیاری از کتاب‌های اهل سنت از گذشته تاریخ در مراکز علمی شیعه رواج داشته است.

۸- آشنا ساختن جوامع اسلامی به‌ویژه نسل‌های نواخته با افکار بلند رهبران حرکت تقریب مذاهب، مصلحان و بیدارگران امت اسلامی از راه سخنرانی، برگزاری کنفرانس، معرفی شخصیت، معرفی و انتشار کتاب‌ها و مقالات آنها و نیز بهره‌گیری از فضای مجازی (اینترنت) پایگاه‌های اطلاع‌رسانی و شبکه‌های رادیویی، تلویزیونی و ماهواره‌ای.

علاوه بر راه‌های فوق، می‌توان راه‌های بسیار دیگری جهت تقریب مذاهب و ایجاد مناسبات برادرانه بین مراکز علمی جهان اسلام برشمرد، که جهت اختصار از شرح و بسط آن خودداری می‌کنم.

نویسنده: حجت الاسلام والمسلمین سید جلال‌الدین میرآقایی؛ دبیر شورای عالی و مشاور دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی

منبع: خبرگزاری تقریب